

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja a poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gl., za pol leta 1 gl. 60 kr., za četrt leta 50 kr. — Naročnina se pošilja upravnistvu v tiskarni sv. Cirila, koroške ulice, št. 5. — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezni listi dobé se v tiskarni in pri g. Novak-u na velikem trgu po 5 kr.

Bokopist se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr. dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Dež. zbor pa ljudske šole.

I. V ljudskih šolah so v novi dobi srečno odpravili vsa darila gledé na otroke in še „znamenja pridnosti“ ne vidijo radi: otroci se naj učé samo za voljo pouka, mar pa tudi v njem ni za-nje že do volje plačila? Lepo je pač to že od otrok, če se ne učijo za voljo darila in za to so vam otroci v resnici vredni hvale. Od starišev in še posebej od gospôde, ki ima sedaj šole v rokah, pa se še v časih to ne térja; tu se ve, da še ni na času, vsaj naš dež. zbor v Gradci še misli tako, kar se tiče dež. odbora. Le-ta skrbi bojda prav lepo za šole in izlasti še za to, da se na slov. šolah ne zanemarja nemščina, marveč sili še jo v šole taci občin, ki je ne marajo in menijo, da je ona za slov. otroke prej na kvar, kakor pa na korist. Tako v zadnjem času trg Mozirje in občina Šmihelj nad Mozirjem. Naš dež. odbor je bil pa na to brž k redu ter je rekel: Ne, v šoli teh občin je otrokom treba nemščine, zato se je morajo učiti, naj reče občina ali postava, kar jej drago!

Kdo ne vidi, da je bila ta beseda možka in da zasluži za-njo gospôda v dež. odboru torej znamenje pridnosti? V dež. zboru je tudi v resnici šolski odsek — to je bilo kaj lepo od njega — predložil za-njo tako znamenje pridnosti in pri nemški gospôdi je — čemu ne? — h koncu tudi obveljalo. Naši gg. poslanci pa so v tem imeli pač drugo misel in v njih in v imenu slov. ljudstva sta jo gg. poslanca dr. Lipold in dr. Dečko zboru razodela, možko in s polnim prepričanjem. Zato pa objavimo sedaj na tem mestu tudi nju besede, naj jih še naši bralci izvejo, po zapisniku dež. zbora. Poslanca dr. Ivana Lipolda, besede pa so bile te-le:

Visoki zbor! Kakor se razvidi iz poročila dež. odbora, ni še vrejevanje naših ljudskih šol pri kraji, treba še je vedno staviti novih šol ter razširiti še dosedanjih. Zato pa še raste tudi stroškov za-nje, zmérom višje in višje. Ako si stavi torej človek pri taci stroških vpra-

šanje, odgovarja-li njim pa tudi uspeh in dobiček iz novih šol, tedaj moram jaz na tako vprašanje odločno reči, da ne! Ako je ljudska šola za ljudstvo, za to, da se podučuje in vzgaja v njih ljudstvo t. j. mladina, ki bode kedaj to, kar pravimo, naše ljudstvo ter si naj v njih pridobiva tisto mero splošnje omike, ki je je treba človeku ne gledé na to, kaj da že bode iz njega pozneje v društvu, v njegovem poklici, tedaj mora iz nje vse izostati, česar za to ni treba, mora pa se v njej učiti vse to, kar služi djanskim potrebam ljudstva.

Ne samo kmet, ampak tudi navadni tržan ali mestjan, vsaj na kmetih, dožene svojo splošno omiko v ljudski šoli. Učni načrt se mora torej v njej tako vrediti, da se budijo in vodijo vse moči otrok, ne sme pa najti v njem noben predmet mesta, ki presega stopinjo omike učenec ali pa jim ga ni treba za njih prihodnje, dejansko življenje. Izvrstna je bila beseda, ki jo je svoje dni izrekel spartanski kralj Arhidam. Mož je bil, kakor priča Tukidid, globocih pa treznih misli. Njegova beseda je bila: Najbolji je tisti, ki se je učil tega, česar mu je najbolj treba. Tako bi se naj bilo tudi pri naših ljudskih šolah ravnalo; naj bi se ne bilo pozabilo, kar so djali že Grki: *μηδὲν ἄγαν*, nikar preveč!

Ako so torej že sploh marsikaj vzprejeli v učni načrt ljudskih šol, česar v njih, kolikor jaz sodim in je moje prepričanje, da v njih ni potrebno, zato se po takem v njih pravi namen taci šol, da se ljudstvo priuči najpotrebnejših reči v njih, dosega le z vso silo, pri nas, na spodnjem Štajarji pa to, kakor se poučuje doslej, po sedanjem učnem načrtu, že celo ni mogoče. In zakaj tako? Ker niso pri nas ljudske šole več šole za to, da se v njih otroci učijo in vzgajajo, ampak ponižuje jih volja teh, ki imajo ljudske šole v rokah, na to, da prevstvarjajo slov. otroke v Nemce. (Oho! na levi; prav tako je! na desni.)

Vsako vzgajevanje mora biti že po svoji naravi narodno; narodno mora biti po zdravih

načelih razumnega vzgojništva in tako mora biti dandanašnji še s tem bolj, čem bolj se naglaša v sedanjem času narodna omika. Ker je država osnovala prisilno šolo, zato terjaja vsako ljudstvo, kar ga biva v nje mejah, od nje, da ga ne ovéra v njegovi narodni izomiki, ampak da le-to dobro varuje in razumno podpéra. Razven veronauka je duhu ljudstva njegov jezik čez vse svet; če se torej sliši na nekem mestu, da je to, če se drži ljudstvo svojega jezika, od njega malo pametno, trdi se to samo in to prav iz nespameti. Tako pa je po moji misli pač tudi gola nespamet ljudstvu govoriti o prostosti, jemati pa mu v istem hipu narodnost, domačo besedo, t. j. siliti ga na to, da išče na tujem repišči — zelja. (Prav, dobro! na desni.)

Družba sv. Cirila in Metoda.

(Dalje.)

Govoreč o zamrlih dobrotnikih naše družbe ne smemo pozabiti onih živih rodoljubov, ki so uzorno pospeševali njene namene. Tako je vsa leta, odkar deluje naša družba, predsednik „Narodni Šoli“, deželni poslanec F. Stegnar, s svetom in dejanjem pomagal gledé raznih učil (pisank, risank, šolskih knjig...) ter jih sam razpošiljal imenom družbe v zavitkih in zabojih ubožnim šolam širom domovine. — Primerne zabave donesle so družbi lepih darov. Omenjati je v tem obziru poljansko podružnico na Gorenjskem, podružnico na Greti, moško in žensko v Trstu, ki so pri velikonočni besedi v Trstu, s pomočjo ondotnih slovenskih društev Sokola, delavskega podpornega društva, Adrije, Zarije itd. družbi naklonili krog 500 gld. čistega dohodka. Istotako ste obe goriški podružnici tekmovali v blagih dejanjih za naše ondotne zavode. Slavno obrtno-pomožne društvo tu v Ljubljani in slayna posojilnica v Krškem vsako leto darujete po večje svote. Posojilnica Celjska je tudi lani naklonila velik dar. Gospa Svetčeva in gospica Roblekova v Litiji sta poleg že prej omenjene visoke pokroviteljske svote med ondotnimi zavednimi damami nabrale čez 100 raznovrstnih knjig, katere je vodstvo darovalo ob jezikovni meji. Istotako so darovali lepo število mnogovrstnih knjig gg. deželne sodnije svetnik Ludovik Ravnikar, ječar Alojzij Šorn in knjigovez Iv. Bonač. — Mgr. prof. Iv. Legat je za V. zvezek knjižnice oskrbel fotografični snimek neke stare tu sicer jedine nahajajoče se podobe tržaškega vladike Mat. Ravnikarja. Vseh dobrotnikov naštetih mi itak ni mogoče, nekaj je imenovanih v spodbudo drugim; če se je tu zamoglo toliko doseči, zakaj bi se ne tudi drugod? — Naša dnevnik in sploh slovenski časniki so prijazni naši družbi, in njihovim člankom, objavom in spodbudam imamo se zahvaliti za tolikšen razvoj, da je postala

družba sv. Cirila in Metoda res vseslovenska gledé krajev in stanov. — Nekaterim našim podružnicam bi bilo želeti večje živahnosti, a če v poštév jemljemo krajevne razmere in da na mnogih krajih še ni prav razvita slovensko-narodna zavest, smemo z njihovim delovanjem v obče zadovoljni biti, in z vodstvenega stališča, ki tudi samo občuti mnoge težkoče, imamo prijetno dolžnost vsem izreči iskreno zahvalo ter pristaviti spoštljivo prošnjo, naj blagovolé vstrajati v svojem delovanji — katero je itak le narodna požrtvovalnost.

Da morajo družbini zavodi prav uspevati, potrebno je primerno nadzorstvo. Državno oblastvo izvršuje to v smislu zakona po svojih nadzornikih tudi v vseh zasobnih zavodih. In ti gg. nadzorniki so se tudi o naših, kakor že omenjeno, vsi povoljno izrekli. V smislu svojih glavnih pravil zglasilo se je vodstvo s spoštljivo prošnjo pri prečastitih knezoškofijskih ordinarijatih, da nam blagovolé naznaniti — oziroma imenovati cerkvene nadzornike. Vsled tega je prečastni tržaško-koperski ordinarijat milostno naznanil dne 7. januarja 1890, štv. 2367, da imenuje škofijskim nadzornikom č. g. Bernarda Severja zavodom pri sv. Jakobu v Trstu, č. g. župnika Tomaža Thalerja pa zabavišču v Rojanu. Labodski knezoškofijski ordinarijat naznanja dne 8. januarja 1890, štv. 3422, imenovanje č. g. knezoškof. duh. svetnika, gimn. prof. Ivana Krušiča za Celjsko zabavišče. Knezo-nadškofijski ordinarijat Goriški pa z dopisom dne 9. jan. 1890 št. 2729 de 1889, da so za društvene zavode pooblaščenim navadni škof. nadzorniki. Kot višji šolski nadzornik je msgr. kanonik Andrej Marušič, v Podgori, dekan Ločeniški Ivan Filipič, v Pevmi kanonik dekan Fran Košuta. Kot svoje nadzornike pa družba prepusti izbrati dotičnim načelništvom in navadno so njih prvomestniki. — Tako, slavna skupščina, želi vodstvo zagotoviti svojim zavodom tisto vzgojo, ki je slovenski mladeži edino prikladna — versko-nravno in slovensko, katero si je naša družba zapisala na svoj prapor. (Konec prih.)

Gospodarske stvari.

Cena vinnu do 27. novembra t. l.

Gospodarjem vinorejcem, kateri so bralci tega lista, mora le hasniti, ako zvedó vinsko ceno, ali sploh ceno za gospodarske pridelke v drugih krajih. Če se to izgodi, pripetilo se bo manjkrat, da bi se tujci, kakor je zdaj v navadi, s tem, da naše pridelke ceno kupujejo, a drugod iste še dvakrat dražje prodajajo, na naše stroške bogatili. Priobčim tedaj v naslednjem vinsko ceno iz nekaterih krajev.

V Istri prodajajo v okolici mesta Pirano